

หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง
งานการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
หลักสูตร การทำฝายชะลอน้ำ จำนวน ๔ ชั่วโมง
เพื่อจัดทำแปลงสาธิตการเกษตรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริ ณ กศน.ตำบลเขาหัวควาย
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพุนพิน

๑. ความเป็นมา

ในสถานการณ์ปัจจุบันสังคมไทย โดยเฉพาะชุมชนเกษตรต้องมีการปรับตัว เรียนรู้การดำรงชีวิต เพื่อให้คุณภาพชีวิตที่ดีท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามามีผลต่อสังคม และชุมชนเกษตร การดำเนินชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ประมุขของมหากษัตริย์ไทย ทรงพระราชทานให้กับพสกนิกรชาวไทยไว้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังนั้นการเรียนรู้ทำความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การรู้จักตนเอง รู้จักพื้นที่และชุมชน เพื่อแสวงหาทางออกในการผลิตการจัดการหรือทรัพยากรที่เป็นฐานของการผลิต ให้ชุมชนได้อยู่อย่างยั่งยืน รวมถึงการจัดตั้งกลุ่ม เครือข่าย ชุมชน สร้างสุขภาวะร่วมกันสิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นต่อชุมชนในปัจจุบันเป็นอย่างมาก สังคมต้องเรียนรู้เชื่อมโยง สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

กศน.ตำบลเขาหัวควาย ได้ดำเนินสำรวจชาวบ้านในพื้นที่ และ ความต้องการของชาวบ้านบริเวณโดยรอบ กศน.ตำบลเขาหัวควาย ผลการสำรวจโดยการสอบถามปรากฏว่าจำนวนประชากรในพื้นที่ หมู่ที่ ๓ บ้านท่านาง ตำบลเขาหัวควาย เพิ่มขึ้นส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เป็นพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ หลายแห่ง ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรต่างๆ พื้นที่ป่าต้นน้ำ ลำธารลดลงอย่างมากเป็นสาเหตุสำคัญ ทำให้เกิดสภาวะแห้งแล้งฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล และพื้นที่ต้นน้ำลำธารไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เหมือนเช่นเดิม ทำให้เกิดน้ำไหลหลากฉับพลันในฤดูฝน และน้ำแล้งก็เกิดสภาวะแห้งแล้งเป็นผลต่อพืชที่เพาะปลูกบริเวณ กศน.ตำบลเขาหัวควาย และพื้นที่โดยรอบ กศน.ตำบล

การทำฝายชะลอน้ำ (CHECK DAM) เป็นแนวพระราชดำริ ของในหลวงรัชกาลที่ ๙ เพื่อแก้ปัญหาสภาวะแห้งแล้งฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล และพื้นที่ต้นน้ำลำธารไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เหมือนเช่นเดิม โดยใช้ทฤษฎีการพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ โดยการใช้ทรัพยากรที่เอื้ออำนวยสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดย กศน.ตำบลเขาหัวควาย ดำเนินโครงการสร้างฝายชะลอน้ำด้านหลัง กศน.ตำบลเขาหัวควาย ซึ่งเป็นแหล่งน้ำเดิมมีขาดการดูแล โดยร่วมมือกันระหว่าง กศน.ตำบลเขาหัวควาย และ ชาวบ้านในท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ เพื่อแก้ไขปัญหาความแห้งแล้ง และสร้างความชุ่มชื้น พร้อมคืนธรรมชาติให้แก่ชุมชน รวมทั้งป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากปัญหาน้ำป่าไหลหลาก และ แห้งแล้งในพื้นที่ ต่อไป

๒. หลักการของหลักสูตร

๑. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่
๒. ให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในและประโยชน์ของการทำฝายชะลอน้ำ
๓. ให้ผู้เรียนมีทักษะและทราบวิธีการในการทำฝายชะลอน้ำ

๓. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

๑. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่
๒. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความ ความเข้าใจ ทักษะ ในและประโยชน์ของการทำฝายชะลอน้ำ
๓. เพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ทางการเกษตร และ ชะลอน้ำลดปัญหาน้ำป่าไหลบ่าในหน้าฝน

๔. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ

ผู้นำชุมชน / ประชาชนในตำบลเขาหัวควาย

๕. ระยะเวลา

ระยะเวลาการเรียนรู้ของหลักสูตร จำนวน ๔ ชั่วโมง

ภาคทฤษฎี ๑ ชั่วโมง

ภาคปฏิบัติ ๓ ชั่วโมง

การเรียนรู้ใช้เวลา ๑ วัน จำนวน ๔ ชั่วโมง เรียนรู้โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ เรียนรู้ด้วยตนเอง ศึกษาจากเอกสาร ภูมิปัญญา การอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติจริง

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตร (แผนการสอน /แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้)

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
ครั้งที่ ๑	๑.การสร้างฝายชะลอน้ำ	๑. ผู้เรียนสามารถ บอก ความหมาย จุดกำเนิด ความสำคัญ ของการสร้างฝายชะลอน้ำได้ ๒. ผู้เรียนทราบถึงรูปแบบต่างๆ ของฝายชะลอน้ำทั้ง ๓รูปแบบ และความแตกต่างของแต่ละรูปแบบได้ ๓. ผู้เรียนทราบถึงข้อควรคำนึงในการสร้างฝายชะลอน้ำ ๔. ผู้เรียนสามารถนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ทำฝายชะลอน้ำได้ ๕. ทราบถึงวิธีการสำรวจสภาพพื้นที่การทำฝายชะลอน้ำได้ ๖. รู้วิธีการการดูรักษาและทำนุบำรุง ซ่อมแซมฝายชะลอน้ำได้ ๗. เรียนทราบถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ	๑.การสร้างฝายสร้างชีวิต ๑.๑ ความหมาย ๑.๒ จุดกำเนิดของฝาย ๑.๓ ความสำคัญของการสร้างฝายชะลอน้ำ ๒. รูปแบบของฝายชะลอน้ำ มี ๓ รูปแบบ ๒.๑ ฝายท้องถิ่น/ฝายชั่วคราว/ฝายธรรมชาติ ๒.๒ ฝายกึ่งถาวร ๒.๓ ฝายถาวร ๓. ข้อคำนึงในการสร้างฝาย ๓.๑ การเลือกใช้วัสดุตามรูปแบบของฝายที่เหมาะสม ๔. การกำหนดขนาดของฝาย ๔.๑ วัตถุประสงค์ของการก่อสร้าง ๔.๒ การเลือกสถานที่และวัสดุในการก่อสร้างที่เหมาะสม ๕. การเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงฯ	<u>ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน</u> วิทยากรเกริ่นนำสภาพชุมชนเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน <u>ขั้นจัดกิจกรรม</u> ๑. แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มละ ๔ คน ๒. วิทยากรให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันระดมความคิดเห็นในประเด็น ๒.๑ การสร้างฝายสร้างชีวิตคืออะไร ในความเห็นของท่าน ๒.๒ ท่านคิดว่าฝายมีความสำคัญอย่างไร ๒.๓ รูปแบบใดเป็นแบบของฝายที่เรากำลังสร้าง ๓. ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอ ๔. วิทยากรให้ความรู้เพิ่มเติมฝายก่อนการลงมือปฏิบัติ <u>ขั้นสรุป</u> ๑.วิทยากรสรุปการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติ ๒. มอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ใบงาน/ภูมิปัญญา/ผู้รู้/สื่อ ในเรื่อง	-วิทยากรจัดกระบวนการเรียนรู้/บรรยาย ๑ ชม.	

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
	ภาคปฏิบัติ การจัดทำฝาย ชะลอน้ำตาม แนว พระราชดำริ	ให้ผู้เรียนลงมือจัดทำ ฝายชะลอน้ำใน รูปแบบฝายท้องถื่น เบื้องต้น ลักษณะเป็น ฝายชั่วคราว	<p>๑. นำผู้เรียนยั้งที่ จะ สร้างฝายชะลอ การ ปฏิบัติจริงในครั้งนี้เป็น การสร้างฝายชะลอน้ำ แบบท้องถื่นเบื้องต้น ลักษณะเป็นฝายชั่วคราว (แบบผสมผสาน) หรือที่ เรียกกันทั่วไปว่า “ฝาย แม้ว” เป็นการก่อสร้าง ด้วยวัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น กิ่งไม้ ไม้ล้มขอน นอนไพร หนาบด้วยก้อน หินขนาดต่าง ๆ ในลำ ห้วย ซึ่งเป็นการก่อสร้าง แบบง่าย ๆ ก่อสร้างใน บริเวณตอนบนของลำห้วย หรือร่องน้ำ ซึ่งจะสามารถ ดักตะกอนชะลอการไหล ของน้ำ และเพิ่มความชุ่ม ชื้นบริเวณรอบฝายได้เป็น อย่างดี วิธีการนี้สิ้นเปลือง ค่าใช้จ่ายน้อยมาก หรือ อาจไม่มีค่าใช้จ่าย เลย นอกจากแรงงาน เท่านั้น ซึ่งการก่อสร้าง ฝายต้นน้ำลำธารแบบ ท้องถื่นเบื้องต้นสามารถ ทำได้หลายวิธี</p> <p>๒. แนะนำวัสดุ อุปกรณ์ เช่น ทราย ไม้ไผ่ กระสอบ เชือก</p> <p>๓. ลงมือบรรจุทราย</p> <p>๔. ลงมือหาทิศทางกร วางกระสอบทรายเพื่อทำ ฝายชะลอน้ำ เป็นต้น</p>	<p><u>ขั้นจัดกิจกรรม</u></p> <p>๑. วิทยากรให้ลงปฏิบัติตาม เนื้อหา บรรยายให้ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้</p> <p>๒. การลงมือการทำฝายชะลอน้ำ ตามเนื้อหา</p> <p><u>ขั้นสรุป</u></p> <p>- วิทยากรสรุปและมอบหมายให้ ผู้เรียนการลงมือปฏิบัติจนเสร็จ</p> <p>- วิเคราะห์ผลที่ได้จากโครงการ</p>		<p>ผู้เรียน ฝึก ปฏิบัติ ๓ ชั่วโมง</p>

๖. สื่อ/วัสดุอุปกรณ์การเรียนรู้

๑. สื่อบุคคล/วิทยากร

๒. ผลงาน

๓. เอกสารประกอบการเรียนรู้/ใบความรู้

๗. การวัดและประเมินผล

- ๑. การประเมินความรู้ภาคทฤษฎี
- ๒. การประเมินผลระหว่างเรียน

๘. เงื่อนไขการจบหลักสูตร

- ๑. มีเวลาเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
- ๒. มีผลการประเมินตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐

๙. เอกสารหลักฐาน การผ่านการฝึกอบรม / การจบหลักสูตร

- ๑. หลักฐานการประเมินผล
- ๒. ทะเบียนคุณวุฒิบัตร
- ๓. วุฒิบัตรการศึกษา ออกโดยสถานศึกษา

ชื่อหลักสูตรที่ได้รับอนุมัติ โครงการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ หลักสูตร การทำฝายชะลอน้ำตามแนวพระราชดำริ รูปแบบกลุ่มสนใจจำนวน ๔ ชั่วโมง

ชื่อหลักสูตรที่ได้รับการอนุมัติ โดย เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ลงชื่อ.....
 (นางสาวภัทรพร สุทธิรักษ์)
 ครู กศน.ตำบลเขาหัวควาย

ลงชื่อ.....
 (นางสาวพัชรี ชูทอง.)
 หัวหน้างานเศรษฐกิจพอเพียง

ว่าที่ร้อยตรี.....
 (เกรียงไกร จักร เพชรสังข์)
 ผู้อนุมัติให้ใช้หลักสูตร

ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอพุนพิน

